

ע ברו חמש שנים מאז יצא לאור הספר הראשון שכתבתי, "הטריוויה של הרמן". באותו ספר הופיעו חידוני טריוויה לכל המשפחה, והשאלות בכל חידון היו קשורות באופן אסוציאטיבי לנושא אחד משותף. רציתי אז לשקף את מה שעובר לי בראש כשאני כותב, לומד משהו חדש או שולף תשובה כזו או אחרת. תוך זמן קצר היה "הטריוויה של הרמן" לרב־מכר. נפגשתי עם רבים מכם באירועים, בהרצאות, וכמובן מדי שנה בשבוע הספר בדוכן 'אגם'. כל שחלף הזמן, יותר ויותר קוראים שאלו אותי: "מתי יוצא הספר הבא?" והאמת היא שהתחלתי לעבוד על הספר הזה, שבידיכם, מייד לאחר הראשון.

בעודי עובד על מספר כיוונים פרצה מגפת הקורונה, וכמו כולם התכנסתי בביתי ואת מקומן של הפגישות הספונטניות תפסו מסכות ומסכים. ואז המגפה חלפה, הפגישות חזרו, ושוב ריחפה ביניהן השאלה "נו, מה עם הספר הבא?" וכבר לא יכולתי יותר להשפיל מבט ולתרץ משהו במבוכה.

כדי שהעניינים יתחילו לזוז, החלטתי שהפעם לא אכתוב בעצמי את השאלות לספר. תחת זאת, אפתור שאלות שכתבו אחרים, ממש כמו שאני עושה בתוכנית הטלוויזיה 'המרדף' שהפכה אותי למפורסם. כך תוכלו גם אתם לפתור אותן שאלות ולבדוק את מצבכם ביחס אליי בתחומי הידע השונים. ותראו, אני לא משוכנע שתצליחו לנצח אותי. כלומר בסדר, אולי בחלק מהחידונים. אבל אני לגמרי משוכנע שתיהנו מהספר הזה.

ושתלמדו ממנו.

למה? כי ככה הוא נכתב.

איך נכתב הספר הזה?

לפני כשנה פניתי לערן גולד, עורך השאלות של תוכנית 'המרדף', כדי שיחבר שאלות במיוחד לספר זה במגוון נושאים, באופן שיקביל לשעשועוני הטריוויה המוכרים. כעבור שבועות מספר הגיעו ממנו 44 שאלונים, המתפרשים על 36 תחומי ידע שונים. או אז הסתערתי על השאלונים, פתרתי את כולם ותיעדתי את תשובותיי.

התשובות נבדקו וקיבלתי ציון לכל שאלון. בשלב הבא הוספתי הסברים, כדי לשתף אתכם בדרך שבה אני זוכר מידע ומקשר עובדות שונות למידע שמופיע בשאלה. ואז עלה בדעתי לכתוב לכם בעצמי עוד כמה חידונים, בנושאים מגוונים, כדי לכסות נושאים נוספים ולהרחיב בחלק מהנושאים שלא קיבלו התייחסות בקטגוריות שנשאלתי עליהן. חוץ מזה, אם תרצו להשתתף יום אחד בחידון טריוויה – זה יעזור לכם להתכונן אליו.

לבסוף, צירפתי בעמודים האחרונים של הספר שאלונים מתוכנית 'המרדף'. אלו משחקים שבהם המתמודדים או אני הגענו לתוצאות יוצאות דופן.

צפייו מליץ תורכם

אתם מוזמנים להתחיל לפתור את החידונים בעצמכם.

אפשר לגשת לפי סדר העמודים, אפשר להתחיל בקטגוריות שקלות לכם, או אם אתם מעדיפים באלו הקשות, במה שאתם אוהבים או במה שמעניין אתכם ללמוד. מה שבא לכם.

כל שאלון כולל 25 שאלות פתוחות. בטור המופיע מצידו השמאלי של כל שאלון תוכלו לכתוב את התשובות שלכם.

איך תדעו אם צדקתם? כל התשובות מופיעות בחלק האחרון של הספר. תוכלו לסכם את מספר התשובות הנכונות שלכם ולקבל ציון עבור הקטגוריה, וכך לקבל מושג באילו תחומים אתם טובים ואת אילו כדאי לשפר.

בעמוד התשובות תמצאו גם את הציון שאני קיבלתי בכל שאלון. האם תצליחו לנצח אותי, ובכמה קטגוריות? אני סקרן...

אבל מה שהכי חשוב לי זה שתיהנו.

איך לגשת לחידונים בספר

מ בחני הטריוויה בספר זה נותנים טעימה מתחומי ידע שונים. מינון התחומים האלו תואם, בקירוב, את המינון שלהם בשעשועוני הטריוויה הנפוצים בישראל של המאה ה-21. ציון גבוה עשוי לתמרץ אתכם להעמיק בתחום שאתם טובים בו. הי, אתם כנראה אוהבים את התחום הזה! ציון נמוך יחסית עשוי לדרבן אתכם להרחיב את הבנתכם במושגים בסיסיים בתחום זה.

רוב השאלות המופיעות בספר עוסקות בפרטי הידע הבסיסיים ביותר, והן יכולות להוות חזרה מרעננת עבורכם לקראת השתתפות בשעשועוני טריוויה. טוב, לא כל אחד רוצה ללכת לשעשועון כזה, כמוכן, וגם לא כל מי שרוצה מצליח להתקבל. אבל זה ממש בסדר, כי לא בזה תם העניין.

אפשר לשבת עם כל המשפחה, או עם כמה חבר'ה, לבד או בשניים, ולפתור את השאלונים. זה יהיה כיף גם אם לא מדובר בתחום שאתם חזקים בו, כי מדובר על פי רוב בשאלות קלות יחסית, מהסוג שנועד לבדר צופי טלוויזיה.

ולכן, למרות שיש ציונים בסוף, לא חייבים להתייחס לספר הזה כסוג של מבחן. ממש לא.

מה הציונים אומרים עליי?

זו שאלה חשובה ביותר, ותשובתי נוגעת לא רק לחידונים בספר זה, אלא לכל תחומי החיים. ציון שאנחנו מקבלים, בכל תחום, הינו בעיניי קריאת כיוון, סוג של הערכה, שתלויה במקרים רבים במזל או בהיעדרו.

צריך מזל כדי שהשאלונים יכללו מידע שנחשפתם אליו בעבר ושנשאר לכם בזיכרון. אם לא נחשפתם בעבר למידע הרלוונטי, הסיכוי שתנחשו נכון את התשובה הוא נמוך. הרי איך, למשל, תנחשו מי נשאר בחיים בסוף סדרת 'משחקי הכס', אם לא ראיתם אפילו פרק אחד?

ל"חוסר מזל" יש גם תפקיד מכריע: הכוונה למקרים בהם מידע שכבר שגור בזיכרוכם, עשוי להכשיל את שליפת התשובה הנכונה. נניח שמעולם לא החמצת אף סרט של טרנטינו, ואתמול אפילו דיברת עם חבר בהתלהבות על הפעם הראשונה שראית את 'ספרות זולה'. אבל בחידון נשאלת מה היה הסרט הראשון שטרנטינו ביים, ועכשיו קשה לך לשלוף את 'כלבי אשמורת', כי הסרט 'ספרות זולה' הוא זה שתקוע לך בראש. ועדיין אפשר להעריך, באופן גס, שאם עניתם נכון על 22 שאלות מתוך ה־25, אתם מתמצאים היטב בתחום, ואם עניתם נכון על פחות מ־16, אז נראה שלא... ומה ההבדל בין מי שקיבל 20 למי שקיבל 22? כנראה שלא משמעותי.

קחו אותי לדוגמה: ישנם כמה שאלונים בספר הלקוחים מאותו תחום (למשל שלושה חידונים בגיאוגרפיה כללית ושלושה בהיסטוריה כללית). לאחר שפתרתי אותם, הבחנתי שבכל אחד מהם היה לי ציון שונה לגמרי. אני מניח שזה יקרה גם לכם, ועדיין: הציון ישקף בגדול את הבקיות שלכם בתחום.

יצא כלי טריוויה – הפתרון מה זה טריויה?

46 השנים הראשונות של חיי עברו עליי במצב שבו אני מלקט פרטי מידע ומנסה לזכור אותם לטווח הארוך. לא עלה בדעתי ולו פעם אחת להשתתף בשעשועון. רציתי להרחיב את הידע הכללי שלי.

אבל בשביל מה צריך ידע כללי? והאם זה חשוב גם היום, בעידן הגוגל ואפליקציות הבינה המלאכותית?

לפני שאענה על השאלה הזו, אני מבקש להתעכב על עצם הגדרת המונח "טריוויה". נקפוץ לימי הביניים. לו למדתם במנזר או באחת האוניברסיטאות הגדולות, היה עליכם ללמוד לימודים כלליים מקיפים לפני שתתקדמו להתמחות המבוקשת, מעין לימודי ליבה של פעם. אותם לימודים כלליים כללו שלושה מקצועות: דקדוק (חוקי השפה), רטוריקה (תורת הדיבור) ולוגיקה ("תורת ההיגיון" העוסקת בטיעונים, הכללות, מסקנות וכיוצא בזה).

מקצועות אלו נודעו כ"מפגש של שלוש דרכים". ובכן, "שלוש" בלטינית זה טְרִי (tri) ודרכים בלטינית זה וִיָה (via), וביחד – טריוויה. אם כך, "טריוויה" הם הדברים הראשונים שכדאי לדעת כדי להתקדם בלימודים גבוהים ולהתמחות במקצוע. מעניין לציין שלצד ההגדרה הרווחת הזו, מאז ומתמיד היה למילה "טריוויה" גם פירוש אחר, כמעט הפוך: טריוויה הוא הידע האזוטרי, חסר החשיבות. דברים שאנשים יודעים, אבל הידע הזה לא עוזר להם בכלום.

קשה להעליב אותי, אבל לפעמים כשאומרים לי שהמוח שלי מלא בשטויות ובשביל מה זה טוב, אני כן קצת נעלב. בעיקר כי צורת החשיבה שלי היא אחרת. אני תמיד

מנסה לחקור ולהבין את מה שנראה לי חשוב ולזכור. אז איך זה שמישהו חושב עליי את הדבר ההפוך?

טוב, אני חייב להודות: אני באמת זוכר הרבה "שטויות". כי זה מה שקורה כשמתאמצים לזכור הרבה דברים חשובים, למוח נדבקות גם עובדות זניחות. ועדיין, הגישה שלי מאז שאני זוכר את עצמי היא לחפש וללמוד את הדברים הבסיסיים שכדאי, ראוי, חשוב בעיניי ללמוד ולזכור, מתוך הנחה שזה יעזור לי בחיים.

אני מנסה להבין איך התפתחה אצלי צורת החשיבה הזו בגיל כל כך צעיר. אולי בגלל אבא, שהסביר לי לפני שעליתי לכיתה א' שילדים הולכים לבית הספר כדי ללמוד דברים שיעזרו להם כשהם יהיו גדולים? הרי האמנתי לו. אני בטוח שרובכם מחייכים בסלחנות למקרא שורות אלה: ממתי חומר הלימוד בבית הספר עוזר בחיים האמיתיים? ומי זה הילד הנאיבי הזה שהאמין שאכן כך הוא?

אז קודם כל – הילד הזה הוא אני (ותודה ליהודה אטלס על ה"קופי"), ואין לי כוונה להתווכח איתכם אם חומרי הלימוד ושיטת הלימודים במערכת החינוך הישראלית כן או לא מתאימים לאתגרי החיים (בטח לא במערכת שבה גדלתי, בשנות השבעים והשמונים של המאה ה־20). אבל תנו לי לספר לכם: הילד שהייתי ישב בכיתה וחשב, 'אם אני כבר תקוע על כיסא ליד שולחן מול מורה שמדברת – אז אנסה להקשיב לה, להבין אותה ולזכור מה היא אומרת.' בעיניי זו דוגמה טובה לגישה שמייצרת מציאות. כי כשרוצים לזכור ומאמינים שידע יכול לעזור, אז יש סיכוי טוב יותר שהוא יישאר בזיכרון, ואולי אפילו יעזור בהמשך החיים.

והנה עוד משהו שחשבתי כשהייתי ילד. ידעתי שיום אחד אני עשוי לפגוש מישהי שתמצא חן בעיניי, ואולי אפילו אתאהב בה וארצה להרשים אותה כדי שתהיה אשתי. למען הסר ספק, מדובר במחשבות של ילד בן 10 או 11, שעדיין רחוק מהתבגרות מינית ומהבנה של אהבה וזוגיות. חשבתי לעצמי, 'אני לא ספורטאי כל כך טוב, אין לי שרירים ואני לא כזה חתיך. אבל אני יכול להרשים אותה בידע שאלמד. וכאן הבעיה: אני לא יודע מי תהיה האישה הנכספת: אולי היא תהיה סופרת, ציירת, מדענית אטום או וטרינרית? אולי חובבת קולנוע או שוחרת טיולים בנופי ארצנו? האם היא תעדיף מוזיקת פופ, רוק או מוזיקה ישראלית? אני צריך להיערך לכל האפשרויות!' כשגדלתי, צפיתי בסרטו של וודי אלן 'זליג'. בסרט המוקומנטרי (כלומר עשוי כאילו מדובר בסרט תיעודי אמיתי), מסופר על לאונרד זליג, אדם בעל יכולת מופלאה

להשתלב בכל חברת אנשים שהוא נמצא בה, מעין זיקית אנושית. לאחר שהתחתן במקביל עם כמה נשים, היה אב לכמה תינוקות ואף ביצע ניתוח להסרת תוספתן ללא הכשרה מוקדמת, החברה רואה בו נוכל. בשיא הסרט, התנהגותו הסתגלנית של זליג מאפשרת לו להיטמע בכנס של נאצים בגרמניה של שנות השלושים, בלא שייחשד כיהודי. אך אז הוא מפריע בטעות לנאום שנושא היטלר, ונאלץ לברוח. הוא חוצה את האוקיינוס חזרה לארצות־הברית במטוס שהוא מטיס בפעם הראשונה בחייו, והופך לגיבור לאומי.

בגילומו של וודי אלן, זליג הוא דמות מעוררת רחמים, שסובלת מדחף קיצוני לרצות את כל מי שנקרה בדרכה. לא נעים לי להודות, אבל אני קצת מעריץ את זליג המסכן. אני מנסה לדמיין עד כמה אני יכול לרתום את כישוריי כדי להפוך למי שאני רוצה, בכל זמן שאני רוצה.

עם זאת, בזמנו השאיפות שלי היו צנועות יותר, ונבעו מהחוויה הבסיסית המתסכלת שלי כילד בעולם המבוגרים. כן, בכל האירועים המשפחתיים הייתי הילד הכי קטן (אני בן זקונים לבני זקונים, והילד הקרוב ביותר לגילי היה אחי דני, שמבוגר ממני בחמש שנים). לא היה לי חשוב להשתלב בשיחות של המבוגרים האלו, רציתי רק להבין על מה הם מדברים.

אבל עזבו רגע את הסיפור האישי שלי, ובואו נתרכז בשאלה למה אני חושב שכדאי גם לכם לרכוש ידע כללי.

בשנים האחרונות מדברים רבות על ההשתנות המהירה של העולם. מקצועות של פעם הולכים ונעלמים (למשל שענים, סדרי דפוס ונהגי כרכרות) ומיומנויות שהיו חשובות בעבר הופכות לבלתי רלוונטיות (למשל חישוב בעזרת חשבוניות, ניווט עם מצפן והקלדה במכונת כתיבה). אבי, עליו השלום, נחשב רוב חייו לעילוי טכנולוגי בזכות ההבנה העמוקה שרכש בשנות החמישים בעולם הטרוניזסטורים והמעגלים החשמליים. בזכות הבנה זו הוא ידע לפתור כל בעיה במכוניות או במכשירים ביתיים. עם יציאתו לגמלאות בתחילת המאה ה־21, הוא כבר צפה מהצד בעליית חשיבותם של המחשבים (שהתקשה לתפעל) והמתכנתים שלהם, וכיצד הם דחקו לפינה את מקצועות האלקטרוניקה הקלאסיים. אם כך, המפתח להצלחה בעולם

